

DR. ÁZSOTH SZILVIA*

A családon belüli erőszak büntetőjogi aspektusai

Bevezető

Egyre több családon belül történt erőszakos esetről hallunk, olvasunk. Megszaporodtak a média beszámolói, a sértettek nyilatkozatai, vallomásai az ilyen esetekről. Mindezek mellett e cselekmény látenciája valószínűleg még ennél is jóval nagyobb. A cselekmények jelentős része nem is kerül az otthon falain kívülre. Ennek oka jellemzően az, hogy a bántalmazott joggal fél a viták felerősödésétől, szégyelli a történeteket, különösen azt, hogy őt bántalmazták, szexuális cselekményre kényszerítették, amiről neki a hatóságok előtt számot kell adnia.

E negatív, sokszor súlyos következményekkel járó magatartások a társadalom minden rétegében előfordulnak, nem koncentrálódnak a szegényebb rétegű családokhoz, azokban zajló konfliktusokhoz. A probléma hatékony kezelésének módja még hiányzik. Magam a családon belüli erőszak aspektusait, evolúcióját igyekszem felvázolni.

Az erőszak szó hallatán leggyakrabban fizikai erőszakra gondolunk, de ezen fogalom megjelenései jóval tágabb skálán mozognak, aminek egy szűkebb értelme a fogalom büntetőjogi értelmezése, amit megkíséreltem összegyűjteni.

Álláspontom szerint a családon belüli erőszak egy megállítható és megakadályozható, ezáltal megelőzhető cselekmény. A mindennapjainkban a tolerancia fogyását érzékelve e konfliktusok növekedését vélelmezhetjük, melynek megállítása a társadalom közös érdeke.

1. A családon belüli erőszak fogalmáról dióhéjban

A családon belüli erőszak fogalmi meghatározása több oldalról történhet, úgy, mint szociológiai jelenség vagy kriminológiai entitás, ami az 1960-as évek felfedezése.¹ A családon be-

lüli erőszak a történelem során folyamatosan jelen lévő jelenség, amire koronként és kultúránként eltérő módon tekintettek, volt, amikor elfogadhatónak vagy éppen elfogadhatatlannak tartották.²

A családon belüli erőszak fogalma – napjaink tapasztalatai alapján – felöleli a verbális, a fizikai bántalmazást, a lelki terort, a gazdasági függőség kialakítását és kihasználását, a másik fél szándékos és bántó módon történő elhanyagolását, a szexuális erőszak folyamatos

fenyegetettségét és magát az erőszakos cselekmény, a testi egészség veszélyeztetését és sértését, végül az élet kioltását is. E magatartások a családon belüli erőszak folyamatának egyre súlyosabb megnyilvánulásai.

2. A családon belül erőszak formái

2.1. A fizikai erőszakot el nem érő cselekmények

A családon belüli konfliktus jellemzően valamely kiprovokált vélt vagy valós okból keletkezett vitából (étkezés, vásárlás, szülők látogatásának gyakorisága, időszakos vagy hosszabb távra ható, netán véglegessé váló anyagi nehézségek, munkanélküliség stb. és bármely más apóproján) fejlődik ki.

Ezek a viták a családon belül maradnak. Ha kellően intelligensek a társak, akkor tisztázzák az egymás közötti vitákat, ellenkező esetben a folyamat tovább durvul. A különböző anyagi és egzisztenciális élethelyzetek, a családi kapcsolatok minősége, az emberek közötti fizikai és mentális különbségek (pl. a toleranciatűrő képességük, a kapcsolat megtartásának prioritása és egyéb körülmények) eltérőek, és ezek a konfliktusok keletkezését, dinamizmusát döntően befolyásolják.

Vélhetően a sértegető, megalázó magatartások zöme – melyek esetében fizikai sérülések nem, ám lelki sérülések annál inkább bekövetkeznek – sajnálatosan látens marad. A sértettek szégyenük, fenyegetettségük, a hatóságokkal szembeni bizalmatlanságuk, mástól hallott rossz tapasztalatok miatt nem mernek feljelentést tenni. A házastársak között már meglévő nézeteltérések, nyílt vagy burkolt elvárások, igények, sérelmek, ha rendezetlenek, kimondatlanok maradnak, elégtétel utáni vágy, azaz bosszúvágy kialakulásához vezethetnek a felekben, ami gyakran kiemelkedő és jelentős forrása lehet a családon belüli erőszak kialakulásának.

* PhD-hallgató, PTE ÁJK Büntetőjogi Tanszék.

¹ ALFÖLDI Ágnes Dóra: *A családon belüli erőszak megítélése és megelőzésének eszközei a magyar és az európai uniós jogban*. <http://jesz.ajk.elte.hu/alfoldi47.html> (letöltés ideje: 2022.12.27).

² KEREZSI Klára, 1995: *A védtelen gyermek (Erőszak és elhanyagolás a családban)*, Az Országos Kriminológiai és Kriminológiai Intézet Tudományos Kiadványai, Budapest, 51. o.

2.2. A másik személy gazdasági függőségben tartása és elidegenítése

Mondhatjuk, hogy ez a két magatartás majdnem minden esetben együtt jár. Az elkövető rendszerint tulajdonának tekinti a másik felet és ekként is bánik vele. Az elkövető megszabja áldozatának, hogy mikor és mit tehet, mikor mehet el otthonról, kivel találkozhat, ellenőrzi a mobiltelefonját, a híváslistát, a küldött és kapott sms-eket. Jogosan merül fel a kérdés, hogy az áldozat miért tűri el mindezt. Általában az effajta magatartás nem azonnal alakul ki, hanem fokozatosan, ezáltal nem könnyű a felismerése. Kezdeti stádiumban még akár imponáló érzés keltésére is alkalmas. A gazdasági függőségben tartás leggyakoribb jellemzője pedig, hogy az elkövető nem engedi a sértettet dolgozni vagy azt, hogy legyen saját pénze, illetve, ha van is, azt elveszi és ezzel alakítja ki a függőségi viszonyt a másik félben.

2.3. A másik személy elhanyagolása

Ez az erkölcsileg elvetendő, egy részében jogilag is büntetendő magatartás a gondozásra szoruló hozzátartozókkal szemben valósul meg. Az elkövető az alapvető testi-egészségügyi szükségletek kielégítését mulasztja el, valamint az érzelmi szükségleteket is figyelmen kívül hagyja.³ A bántalmazott feleslegesnek kezdi érezni magát, sőt gyakran magában keresi a hiba forrását. A sértett olyan érzelmi állapotba kerül, ami gyakran szuicid gondolatok formájában eszkalálódik. A közömbös magatartás, mint ahogy a többi erőszak megvalósulásánál is láthattuk, a gyermekekben okozhat maradandó, súlyos károkat, úgymint személyiségzavar, depresszió, szorongás és az önértékelés normál fejlődése.

2.4 Pszichikai kényszer

Fogalmának meghatározása nehéz feladat, hiszen nagyon széles spektrumú cselekmények tartoznak ide. Mondhatjuk, hogy az emberi leleményesség és a gyűlölet keveréke. A pszichikai erőszak a lélek gyöttrése, ami megnyilvánulhat kötekedéssel, kritizálással, szorongást okozó cselekmények által, lenézéssel, lelki zsarolással. Ezen esetekben az egyik fél – az agresszor – mindig fölényt gyakorolja a másik fél – bántalmazott – felett.⁴ Az erőszak ezen megnyilvánulási formája is a gyermekekben tud maradandó és egészséges fejlődését befolyásoló erővel bírni. Különösen káros, mikor a gyermek külsejét, intelligenciáját, képességeit vagy emberi értékeit gyalázzák rendszeresen, függetlenül attól, ha a szülő azzal magyarázza tettét, hogy csak viccelt.⁵

³ VISONTAI-SZABÓ Katalin, 2018: *A családon belüli erőszak pszichológiai és jogi vonatkozásai*. 9. o.

⁴ PÁSZTHY: A gyermekbántalmazás és elhanyagolás jelenségekora a gyermekorvos szemszögéből, *Családi Jog*, 2007/4, 16. o.

⁵ SUSAN FORWARD, 2000: *Mérgező szülők*, Háttér Kiadó, Budapest, 2000. 104. o.

3. Az erőszakos cselekmények a családon belül

3.1. A fizikai erőszak általában

A fizikai erőszak közé tartozik minden szándékos fizikai bántalmazás (verés, ütés, rúgás, harapás, megégetés, leforrázás, megrázás, megragadás, falhoz nyomás, földre lökés). A felsorolt magatartások mindegyike kimeríti a bántalmazás fogalmát, függetlenül attól, hogy lesz-e látható következménye vagy sem, igényel-e a sérülés orvosi ellátást vagy nem.⁶ Az emberi kéz által okozott fejsérülés – főként gyermekkorban – azonnali halált okozhat, a folytatólagos, rendszeres bántalmazás következtében olyan agykárosodás alakulhat ki, mely akár mentális retardációhoz, epilepsziához vezethet.⁷ A fizikai erőszak alapja a szexuális erőszaknak, a testi sértésnek és az emberölésnek.

3.2. Szexuális erőszak

A nemi vágy erőszakkal történő kielégítésén túli célja jellemzően a sértett megalázása, kiszolgáltatottságérzésének fokozása, fixálása, az alacsonyabbrendűség érzésének keltése, a sértett állandó, a szexuális függőségtől való félelemben tartása.

A szexuális agresszió mindig önző célú, a belegyezés nélküli szexuális cselekmény sértettnek fájdalmat okoz, az elkövető ezzel nem foglalkozik vagy szándékosan törekszik a fájdalom előidézésére. A szexualitás és annak erőszakos végrehajtása a férfiak eszköztára.

3.3. Testi sérülés okozása, élet kioltása

A fizikai erőszak sokszor sérülést okoz, a fizikai erő kihasználását jelenti. A bántalmazás nem juthat el eddig a következményekig, még akkor sem, ha a vitában a verést választó számára sértő kifejezés hangzott is el.

4. A családon belüli erőszak büntetőjogi megítélése

4.1. Rágalmazás, becsületsértés

A mindennapos viták, veszekedések következő állomása az egymás sértegetése, amely már jogi beavatkozás lehetőségét is felveti. Ha az egyik fél tények említésével (a másik fél származására, vallására, jövedelme nagyságára, korábbi szexuális kapcsolatára, kapcsolataira utalva stb.) sértegeti a másik felet és ez a tényállításon alapuló sértegetés, ha harmadik fél előtt zajlik, akkor rágalmazás (Btk. 226. §), ha négy szemközt történt,

⁶ VISONTAI-SZABÓ Katalin (2018): *A családon belüli...* i. m. 19. o.

⁷ PÁSZTHY Bea: *A gyermekbántalmazás...* i. m. 18. o.

akkor becsületsértésként értékelhető (Btk. 227. §). Mindkét bűncselekmény magánindítványra büntethető, amely esetben, az elkövető kilétének megismerésétől (az elkövetés pillanatában természetesen már ismert) számított egy hónapig [Be. 378. § (3) bekezdés] gondolhatja át azt, hogy indítsanak-e büntetőeljárást a másik félle szemben vagy sem. A magánindítvány tehát a sértett azon igényét jelenti, amikor azt juttatja kifejezésre, hogy az elkövető megbüntetését kívánja.

4.2. Zaklatás

A sértés, sértegetés folyamatossá válhat, egyre fenyegetőbb, egyre durvább kifejezések hangozhatnak el, mikor már nem is vélt vagy valódi okokról, tényekről folyik a vita, hanem a másik fél megfélemlítése, rettegésben tartása a cél, amely személy elleni erőszakos (a sértett, vagy a gyermek bántalmazásával, megverésével, megölésével), vagy közveszélyt okozó (pl. felgyújtja a lakást) bűncselekmény kilátásba helyezésével is történhet. Tegyük hozzá, ha a zaklatást házastársa, élettársa sérelmére követi el, akkor a zaklatás minősített esetéért felel az elkövető [Btk. 222. § (3) bekezdés].

4.3. Kapcsolati erőszak bűncselekménye

Amennyiben a vita eldurvulása az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázó, erőszakos magatartásba fordul vagy a közös gazdálkodás körébe tartozó, közös vagyona tartozó tárgyat elvon, akkor kapcsolati erőszak bűncselekményéért (Btk. 212/a. §) felel az elkövető.

A tényállásban tehát a testi sértés szintjét el nem érő, de a sértett emberi méltóságát már sértő rendszeres, erőszakos (pl. lökdösődő) magatartás és a gazdasági lehetőségektől megfosztás a büntetendő magatartás. A rendszeresség kapcsán megjegyzendő, hogy e fogalmon a visszatérően, de nem rövid időközönként történő erőszakos fellépés (ezáltal az egységes akaratelhatározás hiányában) állapítható meg.⁸ Másképpen szólva, az elkövető magatartásában jelen van az erőszakos beállítottság. A rendszeres elkövetést az ugyanazon sértett sérelmére megvalósított testi sértés és a tettelesen elkövetett becsületsértés [Btk. 227.§ (2) bekezdés], akár egymást követő, ismétlődő elkövetése is megalapozza.⁹

A kapcsolati erőszak önálló, újszerűnek tekinthető tényállás, melynek deklarálása áttörésként értékelhető. Fontos üzeneteként fogható fel, hogy a családon belül megvalósuló, különféle erőszakos bűncselekmények tekintetében ki kell lépni a zárt ajtók mögül, annak érdekében, hogy az ilyen jellegű cselekmények áldozatai ne maradhassanak magukra. A kapcsolati erőszak bűncselekménye a 2013. július 1-én hatályba lépett Btk.-ban még nem került szabályozásra, hanem utólag, az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló 2013. évi LXXVIII. törvény iktatta be a Btk. XX. fejezetébe, a gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmények közé. Az Indokolás értelmében a családon belüli erőszak egy kriminológiai fogalom, mely magában foglal számos szabálysértési

tényállást egészen a minősített emberölésig, tehát egy nagyon széles spektrumú elkövetési körbe tartozik.

A kapcsolati erőszak önálló tényállásként való szabályozásának expressis verbis célja az volt, hogy hatékonyabban és szigorúbban lépjen fel a családon belül erőszakos magatartást tanúsító személyekkel szemben.¹⁰

A 212/A. § (1) bekezdése értelmében kapcsolati erőszak vétését követi el, „aki gyermekének szülője, továbbá az elkövetéskor vagy korábban vele közös háztartásban vagy egy lakásban élő hozzátartozója, volt házastársa, volt élettársa, gondnoka, gondnokoltja, gyámja vagy gyámoltja sérelmére rendszeresen az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázó és erőszakos magatartást tanúsít, a közös gazdálkodás körébe vagy közös vagyona tartozó anyagi javakat von el és ezzel a sértettet súlyos nélkülözésnek teszi ki, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg...”¹¹

A Btk. 212/A. § (2) bekezdése rendelkezik a kapcsolati erőszak büntetéként elkövetési szabályairól, miszerint a törvény büntettként értékeli a 212/A. § (1) bekezdésében meghatározott személyek sérelmére történő rendszeres elkövetést, a testi sértés mindkét alakzatát, a tettelesen elkövetett becsületsértést, továbbá a személyi szabadság megsértését, illetve a kényszerítést.

A kapcsolati erőszak tényállása egy speciális sértetti kör védelme érdekében in concreto az együttélésből fakadó legkiszolgáltatottabbakat védi. Szubszidiárius viszonyban áll a testi sértéssel vagy az emberöléssel.

4.4. Kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása

Gyermekek családot esetében a bosszú része lehet a kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása (Btk. 210.§) és a kiskorú elhelyezésének megváltoztatása (Btk. 211.§) is. Mindkét tényállás esetében – ha időnként megbújva is – a háttérben ott áll a bosszú. Sok esetben a gyermeket a szülők eszközként használják főként azért, hogy általa valamilyen sajátos célt elérjenek vagy kikényszerítsenek a másik féltől, mely erkölcsileg is elítélendő cselekmény. A kiskorúval való kapcsolattartás akadályozása esetén az a fél, akinél a gyámhatóság vagy a bíróság a gyermeket elhelyezte, önhibájából eredően akadályozza a jogosult felet abban, hogy a kiskorúval kapcsolatot alakíthasson ki vagy tarthasson. Kétségtelen, hogy a gyermek egészséges testi-lelki fejlődéséhez szükséges mindkét szülő jelenléte, ám napjainkban egyre több esetben fordul elő, hogy a szülők különválnak. Ezáltal ezen tényállás közvetve védi a különélő szülő azon jogát, hogy fenntarthassa a kapcsolatot gyermekével. Tekintettel arra, hogy a kapcsolattartás akadályozásának önhibából kell erednie, mely az elkövetőnek felróható, így a bűncselekmény csak szándékosan követhető el. A tényállás (2) bekezdésében a jogalkotó a büntethetőséget megszüntető okról rendelkezik, miszerint, ha az elkövető az elsőfokú ítélet meghozataláig pótolja vagy legalább megkezdi az elmaradt kapcsolattartási formák pótlását, mentesül a büntetés alól. Annak ellenére, hogy a jogalkotó egy jogszerű állapotot kíván kikényszeríteni a tényállás által, álláspontom szerint a (2) be-

⁸ Dr. LÁSZLÓ Balázs: A kapcsolati erőszak fogalmának dogmatikai beilleszthetőségéről. *Büntetőjogi Szemle*, 2020/1. 68–69. o. https://ujbtk.hu/wp-content/uploads/lapszam/BJSZ_202001.pdf (letöltés ideje: 2022.12.11.).

⁹ 17/2017. Büntető Elvi Határozat. <https://kuria-birosag.hu/hu/elvhat/172017-szamu-bunteto-elvi-hatarozat> (letöltés ideje: 2022.12.11.).

¹⁰ VISONTAI-SZABÓ Katalin (2013): A családon belüli erőszak pszichológiai és jogi kérdései. In: *Családi Jog*, 11. évf. 1. sz. 9. o.

¹¹ Btk. 212/A. § (1) bek.

kezdés túl engedékeny az elkövetővel szemben, hiszen láthatjuk, tapasztalhatjuk, hogy ez bizonyos mértékben visszaélés (rejtett bosszú) ad lehetőséget az elkövetőnek.

4.5. Kiskorú elhelyezésének megváltoztatása

Ezen gondolatmenetet követve lehet a bosszú egyik további megnyilvánulása a kiskorú elhelyezésének megváltoztatása (Btk. 211. §) is.¹²

4.6. Gyermekpornográfia

A másik személlyel szembeni bosszú eszköze lehet az ún. „bosszúpornó”, amikor az elkövető egy korábban készített erotikus, szexuális kép-, videófelvételt tesz közzé az interneten, ám ezen cselekmény minősítése egyelőre még vitatott. Még súlyosabb esete, ahol 18 éven aluli személy a cselekmény passzív alanya (például gyermek esetében), hiszen akkor már gyermekpornográfia (Btk. 204. §) büntette miatt vonható felelőségre az elkövető.

4.7. Tartás elmulasztása

Konfliktusforrás lehet továbbá a tartási kötelezettség elmulasztása (Btk. 212. §), majd annak minősített esete, mikor az elkövető sokáig nem fizet és akkor a cselekmény átfordulhat a (2) bekezdésben szabályozott súlyos nélkülözésbe, ám ekkor már csak korlátlan enyhítésre van lehetőség, azaz büntetést is vonhat maga után a (3) bekezdésben foglaltak szerint.

Súlyos következménye ennek a folyamatnak, ha személy vagy tulajdon elleni erőszakos bűncselekmények is megvalósulnak.

4.8. Szexuális erőszak

A kapcsolati erőszak egyik legsúlyosabb esete a szexuális erőszak. A nemi kapcsolat kieroszakolása fenyegetés vagy erőszak által történik.

A nemi cselekményekhez olyan súlyos hátrányt helyez kilátásba, ami alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet kelt, akkor az már a büntetőjogban értékelt fenyegetés fogalma alá esik. A fizikai erőszak fogalmának büntetőjogi értelmezése a Btk.-ban már kiterjedtebb. A Btk. Értelmező rendelkezése erőszakos magatartásnak minősíti a más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatást is, abban az esetben is, ha az nem alkalmas testi sérülés okozására.¹³

A joggyakorlat a különös részi erőszakot az általános részi kényszerrel, a testre gyakorolt, azaz fizikai kényszerítéssel kapcsolja össze, azaz a kényszerítő és a kényszerített közötti, a kényszerítő akaratának a kényszerített magatartásában való megnyilvánulását eredményező viszony.¹⁴ A Kúria által kialakított gyakorlatban pedig az erőszak az ellenállás megtörésére alkalmas, személyre közvetlenül ható fizikai erő kifejtése.¹⁵

¹² TÓTH Mihály – NAGY Zoltán (szerk.), 2014: *Magyar Büntetőjog... i. m.* 160–166. o.

¹³ Btk. Értelmező rendelkezések 459. § (1) bekezdés 4. pont.

¹⁴ BALOGH Ágnes – TÓTH Mihály (szerk.), 2010: *Magyar büntetőjog. Általános rész*. Osiris Kiadó, Budapest 155. o.

¹⁵ 34/2007. BK vélemény III/1. pont.

Elfogadott felfogás szerint a Különös részben a tényállásokban elkövetési módként meghatározott erőszakot az általános részi kényszer (*vis absoluta* és *vis compulsiva*) mindkét alakzatával azonosítja.

A Btk. A 197. §-a alapján szexuális erőszak megfogalmazása alapján az követi el a szexuális kényszerítést erőszakkal, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel, illetve aki más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotát szexuális cselekményre használja fel, továbbá a törvény súlyosabban rendeli büntetni, aki tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel végez vagy végeztet szexuális cselekményt.¹⁶ Ezen cselekmények büntetési tétele 2-től 10 évig terjedő szabadságvesztés. A Btk. 197. §-a értelmében a fenti cselekmények büntetőjogi szempontból alapesetet képeznek, melyeket a törvény által minősített körülmények fennállása esetén súlyosabb büntetés kiszabását rendeli.¹⁷ Feltétlenül hozzá kell tenni, hogy a 197. § (1) bekezdés a) pontja magánindítványra büntetendő, kivéve, ha azzal összefüggően nem magánindítványra büntetendő bűncselekményt is elkövetnek.¹⁸ Magánindítvány a sértett azon igényét jelenti, amikor azt juttatja kifejezésre, hogy az elkövető megbüntetését kívánja.

Ezen bűncselekmények rendkívül veszélyesek a társadalomra, melyet a jogalkotó nemcsak a Btk.-ban, hanem a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényben is kifejezésre kíván juttatni, mégpedig úgy, hogy a Be. 79. § (1) bekezdés b) pontjában rögzíti, hogy soron kívül kell az eljárást lefolytatni, ha a sértett vagy a terhelt 18 év alatti.¹⁹ A hatályos Be. a korábbi 1998. évi XIX. törvény (régi Be.) 64/A. §-ában foglaltakhoz képest elég sok változást mutat a családon belüli erőszak esetén nyújtott védelmet illetően. A régi Be. szerint a kiskorú sértett sérelmére elkövetett, az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmény, a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény miatt, a gyermekek érdekét sértő és a család elleni bűncselekmény miatt, továbbá, ha a kiskorú érdeke a büntetőeljárás mielőbbi befejezését indokolja, a bíróságnak soron kívüli kell eljárnia.²⁰

A fizikai erőszakot mindig lelki, verbális erőszak kíséri, melyek, ha egyszerre érik a sértettet, akkor annak fájdalmát is tovább fokozzák.

4.9. Emberölés

A családon belüli erőszak legsúlyosabb büntette az aljas indokból vagy célból elkövetett emberölés [Btk. 160. § (2) bek. b) pont]. Az alap kiinduló okunknál maradva, a bosszúból történő elkövetés ugyan még nem alapozza meg az aljas indokból vagy célból való elkövetést, kivéve akkor, ha az indítók erkölcsileg kiemelkedő. Az ítélezési gyakorlat ilyenek tekinteti például azon eseteket, mikor az elkövető azért öli meg a sértettet, mert őt korábban feljelentette, vagy ha éppen azért akarja megölni gyermekét, hogy ezáltal a házasság felbontása miatt volt házastársán bosszút álljon (BH 1978.461).²¹

¹⁶ Btk. 197. § (1)–(2) bekezdés.

¹⁷ TÓTH Mihály – NAGY Zoltán (szerk.), 2014: *Magyar Büntetőjog. Különös rész*. Osiris Kiadó, Budapest.

¹⁸ Btk. 207. §.

¹⁹ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról 79. § (1) bekezdés b) pont.

²⁰ 1998. évi XIX. törvény 64/A. §.

²¹ TÓTH Mihály – NAGY Zoltán (szerk.), 2014: *Magyar Büntetőjog... i. m.* 41–53. o.

5. Összegzésként

Fontos üzeneteként fogható fel, hogy a családon belül megvalósuló, különféle erőszakos bűncselekmények tekintetében ki kell lépni a zárt ajtók mögül, annak érdekében, hogy az ilyen jellegű cselekmények áldozatai ne maradhassanak magukra.

A Btk.-ban a büntetendő cselekmények a testi sértéstől (Btk. 164. §), a szexuális kényszerítésen (Btk. 196. §), illetőleg a szexuális erőszakon (Btk. 197. §), a rongáláson (Btk. 371. §), a közveszélyokozáson (Btk. 322. §) át az emberölésig (Btk. 160. §) terjedhetnek.

A bosszúból kiinduló elkövetések felsorolását folytatva példaként említhetjük még a személyes adattal visszaélést (Btk. 219. §) vagy akár a nagy nyilvánosság előtt elkövetett rágalmazást is [Btk. 226. § (2) bek. b) pont].

Látható, hogy a törvényhozó törekedett ennek a konfliktusnak a folyamatát (ennek durvábbá válását) követve, annak egyes fázisaira büntetőjogi tilalmat vonni, ami önmagában dicsérendő. Ugyanakkor a családon belüli erőszak megelőzése ennél sokkal összetettebb feladat, mely során az alkalmazandó eszközrendszerbe be kell vonni a családgondozást, a pszichológusokat, a gyermekeket is elérő konfliktusok esetében pedig a pedagógusokat. Ahogy a fentiekből kiderült, Büntető Törvénykönyvünk, valamint a kiegészítő határozatok, jogszabályok segítenek a sértetteknek, hogy biztonságos környezetbe kerüljenek és megoldást nyújtanak a bántalmazó felelősségre

vonását illetően. Továbbá hazánkban sajnos még mindig kevésbé ismert közvetítői eljárás is megoldást jelenthet, főként azon esetekben, amikor a felek konfliktusukat nem peres úton, hanem egy mediátor segítségével is képesek rendezni, valamint amikor a konfliktus még kezdeti (jelzés) stádiumban van. Véleményem szerint a mediáció egy pozitív dolog, ami megteremtí azt a lehetőséget, hogy felszínre kerüljenek a konfliktushelyzet mögött meghúzódó érdekek, szükségletek és a felek együttes közreműködése által olyan megállapodás szülessen, ami minden fél számára megnyugtató, ezáltal elkerülhetővé válhasson, hogy a vita családon belüli erőszakká alakuljon.²²

A jogszabályok viszonylag kimerítően tartalmazzák a sértettek számára nyújtható jogorvoslati lehetőségeket, valamint megoldást biztosítanak a bántalmazó felelősségre vonását illetően. A folyamat visszaszorításához minden kétséget kizáróan elengedhetetlen az áldozatok együttműködése is, ami persze nagy erőt és bátorságot igényel, melyhez hazánkban működő egyesületek és szolgálatok segítséget tudnak nyújtani, úgymint a NANE Egyesület, Patent Egyesület, az országos szinten működő Áldozatsegítő Központok (például Pécsen, Budapesten, Miskolcon, Szegeden, Debrecenben, Szombathelyen, Nyíregyházán). A rendőrség tagjainak érzékenyítése is nagyon fontos feladat, hiszen legtöbbször a rendőrség tagjai kerülnek szembe először a családon belüli erőszak eseteivel.

²² KERTÉSZ Tibor, 2010: *Mediáció a gyakorlatban*. Bíbor Kiadó, Miskolc 17–18. o.